

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького**

**Ministry of Education and Science of Ukraine
National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine
Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkasy**

РОЗВИТОК ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА В ПОСТНЕКЛАСИЧНІЙ ПАРАДИГМІ

**Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції
м. Черкаси, 9 – 10 квітня 2019 року**

DEVELOPMENT OF MODERN PEDAGOGIST'S PROFESSIONALISM IN THE POST-NON-CLASSIC PARADIGM

**Materials
of International scientific-and-practical conference
Cherkasy, April 9 – 10, 2019**

Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Ministry of Education and Science of Ukraine
National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine
Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkasy

**РОЗВИТОК ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ
СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА
В ПОСТНЕКЛАСИЧНІЙ ПАРАДИГМІ**

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції

**DEVELOPMENT OF
MODERN PEDAGOGIST'S PROFESSIONALISM
IN THE POST-NON-CLASSIC PARADIGM**

Materials
of International scientific-and-practical conference

м. Черкаси, 9 – 10 квітня 2019 року
Cherkasy, April 9 – 10, 2019

Черкаси – 2019
Cherkasy – 2019

УДК 378.091.12:005.6(063)

*Рекомендовано до друку науково-методичною комісією
Навчально-наукового інституту педагогічної освіти,
соціальної роботи і мистецтва
(протокол № 3 від 25.03.2019 р.)*

Рецензенти:

Вовк О. І. доктор педагогічних наук, завідувач кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови;

Пригодій М. А. доктор педагогічних наук, професор, завідувач лабораторії електронних навчальних ресурсів Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України

Розвиток професіоналізму сучасного педагога в постнекласичній парадигмі : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Черкаси, 9 – 10 квітня 2019 р. – Черкаси : Видавець Гордієнко Є. І., 2019. – 182 с.

У матеріалах збірника висвітлено оприлюднені на Міжнародній науково-практичній конференції результати наукових досліджень з таких проблем: концептуальні підходи до розвитку професіоналізму академічного й управлінського персоналу освітніх закладів; тенденції розвитку професіоналізму педагога і освітнього менеджера в національному та європейському контекстах; якість професійної підготовки у соціокультурному вимірі; розвиток професійної культури педагогів у формальній, неформальній, інформальній освітній діяльності; інноваційні теорії і практики розвитку професіоналізму в сучасному освітньому просторі.

Для викладачів закладів вищої освіти, освітніх менеджерів, науковців, здобувачів вищої освіти.

Матеріали опубліковано в авторській редакції.

©ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2019

©Колектив авторів, 2019

передження конфліктів, їх конструктивне вирішення.

Упродовж контрольно-оцінювального етапу реалізації технології педагогічного менеджменту відбувалося планування та реалізація різних функцій, видів та методів контролю; делегування функцій контролю всім суб'єктам освітнього процесу; зміщення акцентів з реалізації контрольної функції на рефлексивну діяльність студентів і слухачів; здійснення контролю на засадах усвідомлення мотивів та ціннісних установок щодо його здійснення.

У процесі апробації розробленої та впровадженої системи формування управлінської культури керівників дошкільної освіти підтверджено можливість її практичного застосування в професійній підготовці фахівців дошкільної освіти в умовах університетського навчання та в системі післядипломної педагогічної освіти; доведено її позитивний вплив на формування в майбутніх і чинних керівників управлінської культури в єдності її складників. Подальших наукових досліджень потребує проблема формування міжпредметної компетентності викладачів закладів педагогічної вищої освіти та андрагогічної компетентності викладачів в системі післядипломної педагогічної освіти з метою формування управлінської культури керівників у сфері освіти дітей дошкільного віку.

Література

1. Пономаренко Т. О. Теорія і методика формування управлінської культури керівників дошкільної освіти : монографія / Тетяна Олександрівна Пономаренко. – Суми : Вінниченко М. Д., 2017. – 440 с.

Г. М. Груць

м. Тернопіль, Україна

РОЗВИТОК ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ ЯК СКЛАДОВОЇ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

Культура – еталон розвитку особистості, оскільки вона характеризує не лише обсяг засвоєних цінностей, накопичених упродовж усієї історії людства, але й способи, якими людина прилучається до цих цінностей. У педагогічному словнику С. Гончаренка пропонується така дефініція: «Культура – це сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства. У вужчому розумінні – це сфера духовного життя, яке охоплює насамперед систему виховання, освіти, духовної творчості тощо [2, 182]. В «Основах педагогі-

ки» С. Гесен подає схему зовнішнього каталогу культури, яка, на його думку, складається із трьох структурних компонентів – освіченості (наука, мистецтво, моральність, релігія), громадянськості (право, державність), цивілізаційності (господарство, техніка). Культурна ж людина – це освічена особистість, яка володіє громадянською позицією і почувається незалежною у будь-якому цивілізаційному просторі.

Отже, культура є метою існування сучасної людини, позаяк впливає на стиль мислення, поведінкову модель індивіда. Охоплюючи всі сфери суспільного життя, культура демонструє широту, глибину, її вихованість, уміння чітко висловлювати свої думки, уважно слухати, правильно висновувати, гідно поводитися тощо. Наш погляд, виховним ідеалом сучасної освіти повинна бути людина культури. Однак виплекати високодуховну, культурну особистість може лише педагог, який володіє як професійною, так і духовною культурою.

Проблема професійної культури та її формування ґрунтовно висвітлені у роботах В. Кременя, В. Ткаченка, І. Зязюна, В. Кудіна, Ю. Палюхи, В. Вілкова, О. Романовського й інших учених, а також у дослідженнях Е. Бондаревської, Т. Іванової, Н. Ничкало, В. Сластьоніна, І. Шевченко.

Виникає запитання: «Як визначити рівень педагогічної культури вчителя, якщо майже все визначається суб'єктивними моментами професійної діяльності?» Професійна діяльність учителя у своїй структурі передбачає визначену систему різноманітних постійно змінюваних і водночас сталих взаємостосунків із учнями. Очевидно, що така система взаємодії має свої характерні особливості, відносно самостійні закономірності, принципи й рівні розвитку. Оволодіння цією системою і буде показником сформованості професійної культури вчителя.

Варто зазначити, що сьогодні у педагогічній науці існують кілька категорій, які характеризують культуру вчителя: професійна культура, педагогічна культура, професійно-педагогічна культура. Частина їх вживають, як синонімічні. Деякі науковці розмежовують ці поняття. Ми поділяємо точку зору С. Грицяя і вважаємо, що терміни «професійно-педагогічна культура» та «педагогічна культура» – тотожні, а поняття «професійна культура вчителя» ширше, ніж «професійна

«педагогічна культура», бо до складу першої входить як загальна (базова) культура особистості, так і професійно-педагогічна

[3]. Отже, професійна культура вчителя – це саме поняття, складовою якого є та кож духовна культура. Аналізуючи про блему духовності, Г. Авдіянець зауважує, що зазвичай термін «духовна культура» ототожнюється з терміном «професійна культура». Безумовно, це різні поняття, адже духовна культура – «головна умова і основа життя суспільства і кожної людини, засіб і середовище виховання особистості, розвиток людської індивідуальності, яка втілює загальнолюдські цілі, прагнення, вселюдську сутність» [1, с.5], нато ж професійна культура характеризує ступінь досконалості у професійній діяльності, досягнутий рівень розвитку професійних якостей і водночас володіння базовою культурою. Зазначимо, що духовна культура є складовою професійної культури вчителя.

А основним критерієм сформованості духовної культури є духовність як індивідуальна сутність, специфічна властивість людини. Духовність – внутрішня енергетична сила особистості, стрижень життя, ієрархія загальнолюдських, національних цінностей, творчість за законами краси. Духовність інтегрує енергію і красу людського духу, переживання божественності духовного світу й базується на триєдності епіфеноменів людського буття – істини, добра, краси. Окрім того, духовність – особливий вид світосприйняття особистості. Як правило, вона вживається з такими прикметниками: істинна, висока, єдина, цілісна, гармонійна, Божественна, тощо і характеризується злагодженістю, співзвуччям внутрішнього світу людини та її стратегією життя, соціальною діяльністю. У духовності виражається прагнення людини до істини, справедливості, добра, самовдосконалення і життєтворчості. Саме тому розвиток духовного має неперехідне значення у професійній діяльності педагога. Справжній вчитель сьогодні – це особистість з розвинутою духовною культурою.

І. Єрмаков стверджує, що на нинішньому етапі соціального розвитку освітня парадигма повинна базуватися на концепції життєтворчості: «Навчитися мистецтву жити – означає оволодіти вмінням і високою майстерністю у творчій побудові свого життя, що базується на глибокому його знанні, розвиненій самосвідомості,

оволодінні технологією програмування, конструювання та здійснення життя як індивідуально-особистісного життєвого проекту. Проектуючи і здійснюючи свій життєвий шлях, особистість набуває статусу творця, оскільки творчість стає для неї універсальним способом світовідчуття й життєздійснення. Процес життєтворчості досягає кульмінації під час вирішальної вибору в основних сферах самореалізації особистості. Це своєрідна «гамлетівська» пора життя, коли від особистості та її вибору значною мірою залежить – «бути чи не бути» професії – покликанням, індивіду – особистістю, біографії – долею» [4]. І такий самоактуалізований, творчий, духовний учитель зможе виховати в учнів прагнення саморозвиватися, зможе успішно їх мотивувати.

Аналіз наукових джерел і власні міркування спонукали нас до виокремлення таких компонентів духовної культури вчителя, як: когнітивно-інтелектуальний, суспільно-діяльнісний та людинотворчий.

Когнітивно-інтелектуальний компонент духовної культури проявляється через удосконалення професійних умінь, розвиток професійної компетентності, бажання невідпинного професійного зростання на основі особистісних якостей, через культуру мовлення і спілкування, здатність до інноваційної діяльності, а також через самоусвідомлення навчатися впродовж життя, займатися самоосвітою, саморозвитком. Варто зазначити, що адекватна самооцінка морально-етичних рис та вольових якостей, усвідомлення наявності особистісного ідеалу передбачають різні варіанти самореалізації у професійній діяльності. Зокрема, це проявляється у процесі взаєностосунків з колегами, учнями, батьками, у виконанні обов'язків класного керівника, участі в різноманітних акціях, конкурсах, благодійництві, волонтерстві тощо. Завдяки такій багатогранній діяльності педагога розвиваються його духовні якості, готовність брати відповідальність за результати своєї діяльності.

Суспільно-діяльнісний компонент духовної культури педагога демонструє рівень адаптованості до педагогічної діяльності, високу педагогічну майстерність, ерудованість, творчий підхід до професії.

Людинотворчий компонент духовної культури вчителя насправді має суспільно-корисну спрямованість. У навчально-виховному процесі формується відповідний рівень тих ділових якостей, без яких

неможлива професійна діяльність. Це відповідний рівень морально етичних норм, індивідуальна самостійність, педагогічна етика, гармонійність розвинутих особистісних якостей, сформованість іміджу, самопрезентація, впевненість у своїх діях та вчинках, ініціатива, активна участь у суспільно-корисній діяльності, самовдосконалення на перспективу та ін.

Уточнюючи деякі аспекти духовності та духовної культури педагога, як складових професійної культури, ми розглядаємо їх у взаємозв'язку :

- здатність особистості розвивати свої духовні потреби;

- здатність ставити духовні інтереси і цінності вище за матеріальні;

- необхідну морально-етичну норму, яка є напрямною життєдіяльності вчителя;

- яскраво виражені індивідуальні особливості особистості, як носія високої, розвиненої духовності;

- почуттєва сфера, душевна рівновага, від якої залежить стиль життя особистості, задоволення її духовних потреб, місце та роль у соціумі;

- специфічна людська якість, яка виявляється через багатство духовного світу індивіда, його ерудицію, розвинуті індивідуальні, емоційні запити, через моральність і передбачає оволодіння духовними цінностями.

Отже, теоретичний аналіз досліджуваної проблеми доводить важливість і необхідність розвитку духовної культури вчителя як складової його професійної культури.

Література

1. Авдіянц Г. Г. Духовна культура як основа гуманізації вищої педагогічної освіти // Проблеми гуманізації навчання та виховання у вищому навчальному закладі освіти : Матеріали Четвертих Ірпінських міжнародних науково-педагогічних читань. Ірпінь : Національна академія ДПС України, 2006 . 494 с.

2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997. 376 с.

3. Долженко В. О. Виховання духовних цінностей студентської молоді в полікультурному просторі : Дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук: 13.00.07 . Луганськ, 2006. 192 с.

4. Єрмаков І. Г. Виховання життєтворчості : моделі виховних систем : Метод. матеріал / Х. : Видавнича група «Основа», 2006. 224 с.

5. Карпенко І. М. Духовний ідеал ноосфери і катарсисна сутність виховання // Педагогіка і психологія. 1998. №2. с. 50 -51.

6. Шевченко Г. П. Духовний розвиток особистості: пошуки нового підходу до проблеми // Духовність особистості: методологія, теорія і практика: Збірник наук.праць / гол. ред. Г. П. Шевченко. вип.4. Луганськ: вид-во Східноукр. нац. Ун-т ім. В. Даля, 2005. 220 с.

Л. В. Кондрашова	НЕПЕРЕРВНА ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ОБЛІКУ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА.....	91
І. В. Пархоменко	ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА ПЕДАГОГА ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТУРИСТИЧНО-КРАЄЗНАВЧОГО НАПРЯМУ	93
М. В. Сотська	ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ВЧИТЕЛІВ У РЕСПУБЛІЦІ СІНГАПУР ..	95
К. О. Ткаченко	ЗМІСТОВО-СТРУКТУРОВІ АСПЕКТИ ПОНЯТТЯ «КОМУНІКАТИВНІ УМІННЯ».....	96
Л. П. Марецька	СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ.....	97
Л. С. Морозова, І. Р. Ус	ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ НАД ЛЕКСИЧНИМ МАТЕРІАЛОМ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ НАВИЧОК У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	99
Т. О. Пономаренко	ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ КЕРІВНИКІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	100
Г. М. Груць	РОЗВИТОК ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ ЯК СКЛАДОВОЇ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ	102
С. О. Захаренко	ФОРМУВАННЯ ПОВАГИ ДО БАТЬКІВ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК УСПІШНОСТІ ПЕДАГОГА-ВИХОВАТЕЛЯ.....	104
І. П. Краснощок	ПОТЕНЦІАЛ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ	105
І. Т. Лещенко	ДО ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА.....	107
О. В. Івасів	РОЗВИТОК ПРОЕКТНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГА У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	109
Т. М. Каганцова	ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ПЕДАГОГА ПОЗАШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	110